

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Η ΡΙΣΤΟΡΗ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ

Μία συγχινητικωτάτη ιστορία από τη ζωή της μεγάλης τραγωδού.— Η Άδελαΐς Ριστόρη σιάς Άθήνας.— Ο Ίσπανός στρατιώτης πού περιμένει τόν θάνατον.— Σώσατε τόν Νικόλαο Χαπάδο.— Τραγωδία πού παίζεται στα παρασκήνια. Ο άδυσώπητος Ναρβάθ και ή καρδιά της Βασιλίσσας.— Οπεν ή Μαδρίτη πανηγυρίζει.— Η Μήδεια άγγέλλει τόν θρίσμπο της δικαιοσύνης στους... Ίσπανούς.— Σημναι άακρών και χαράς.

Τό όνομα της Άδελαΐδος Ριστόρη, της μεγάλης Ίταλίδος τραγωδού, θά μείνι άθάνατο στήν ιστορία της θεατρικής τέχνης. Υπήρξε τό φαινότορο μετώρο της εποχής της, και τή δόξα της έξήλεψαν άκούη και βασιλίσσες. Σιάς Άθήνας είχαν έλθει κατά τό 1865, έπαιξε τή «Φοίδρα» τή Ρακίνα, τή «Μήδεια» τού Λεγκουβέ και άπεδείχθη. Όταν ή Ριστόρη έταρβήθη από τή σκηνή, έδυσώπησε τό άρτοότερο γεγονός της ζωής της σέ βιβλίο με τόν τίτλο «Καλλιτεχνικές μελέτες και άγαμνήσεις». Τό δραματικότατο έπιστόδιο πού παραθέτουμε εινε παρμένο από τό βιβλίο αυτό :

Στίς 4 Σεπτεμβρίου διηγείται ή Ριστόρη—άρχισα τις παραστάσεις μου στό μεγάλο θέατρο της Μαδρίτης με τή «Μήδεια». Από τό φυσικό τους ένθουσιασμό οι κότεικη μου έκαμαν άπολογία πού δύσκολα μποσεί νά τήν έπιτύχη ένας ήθοποιός. Τό θέατρο ήτο άουσηκτικό γεμάτο. Η χήρα Βασιλίσσα Γκαρθίλλα, προικισμένη με καλλιτεχνικό αίσθημα, βρισκότανε στό θεωρείο της παρακολούθησα με προσοχή και συγχίνηση τήν παράσταση και με κήρε σιγνή έδινε τό σύνθημα τών χειροκρατημάτων. Τό άλλο βρόδύ έπαιξα τή «Μαρία Στουάρτ» και έπαιξε τή «Μπόσ». Στίς 9 τού ίδιου μηνός έχρειόσθη νά επαναλάβω τή «Μήδεια» και τό βρόδύ έκείνο μου συνέβη συγχινητικωτάτο γεγονός. τού όποιου ή άνάμνησις βρισκεται χαράγμένη πάντα στό πνεύμα και στήν καρδιά μου.

Έπληγα στό θέατρο τή συνηθισμένη ώρα. Μπροστά από τό κινυορίνα τών ήθοποιών ήτο μια ώμοιοειπε σάλα· ένώ με ή κωμική μου προετοιμαζε τό φοσβάτα πού θά έβαλα στήν παράσταση, οι ήθοποιοί πού καθύμασε στή σάλα έκουθεντιάζαμε για τό ιστορικά κινυετα της Μήδρης και για τό άλλα άένουασασε μέρο πού είχαν οίσει τήν ήμεία, καθώς και για τό περίεργα ένθια τών κατοίκων.

— Άλίθεια, είπα εγώ, τί σπουάινε έκείνο τό κουδοννάκι πού σ' μακρύ διάστημα τού όρόμου, είσα νά τό κτηπύ ένας καλόγρος ;

Μου άπάντησαν ότι ή καλόγρος εκείνος έμύλεζε έλεμυσμένη για τή πηγή ενός κατόδικου εις θάνατον, άνομαζόμενου Νικόλαου Χαπάδου, τού όποιου ή εκτέλεσις έπρόκειτο νά γίνη τήν άλλη μέρα. Ο όστυχιόμένος αυτός ήταν στρατιώτης και τό έγκλημα τού ήταν ότι έβαλε τό χέρι στή λαφή τού παθίου τού για νά έπιτεθή εναντίον τού λαχ'ου τού ό όποιος τόν ειχε χασοκοίσει. Μόνο για τήν κίνηση αυτή, ό Χαπάδος ειχε καταδικασθεί από τό Στρατοδικείο σέ θάνατο !.. Έναθα άκούη ότι ή τολμηρή αδελφή τού δεν ήθελε τό χέρι στή καλόγρο νά σπουάινε τό κουδοννάκι και όρθηκε πούθε θά τωφεκιδότανε και ύια της ειπον ότι λέγεται Νικόλαος Χαπάδος. έπεσε κάτω λιπόθυμομένη. Η δίκη του αυτή με άίτησε πολύ.

Θεέ μου, έφώνασα, ένώ έμεις μένομαε έδώ χαρούμενοι και περιμένουμε χειροκροτήματα, εκείνος ό όστυχιός μετρά τις στιγμές πού τού ύπολείπονται νά ζήσει !

Καταλυμένη έπληγα στό κτημαρίνι μου. Σε λίγο, δυό πρόσωπα έζήτησαν νά μου μιλήσουν. «Η κυρία ντόνεται» τούς ειπε ό ύπδλληλος τής σκηνής. Έκείνοι άμα ειδαν ζει ήτο περσιτόν νά έπιμένον, έξέβησαν στό σύζυγό μου τό σκοπό της επισκέψης τών. Έρχόντουσαν για τό όστυχιόμένο Χαπάδο, τόν όποιον ήθελαν νά σώσουν.

Ο σόζυγός μου συγχινημένος ήλθε σέ μένα και χωρίς πρόλογο μου, ειπε : «Ξέρεις ότι ένας άνθρωπος κατεδικάσθη σέ θάνατο και πούκείται σθίο νά τωφεκισθή ; Τό ξέρω» άπάντησα. «Λοιπόν, λέγε ότι ή ζωή τού εξαρτάται από σένα, Άδελαΐς... Και ότι άν έσύ τό θελήσης, θά τού δοθή χέρι !»

Στό άκουσμα τών λόγων εκείνων, έχλώμισα ! Κρύος ιδρώτας μ' έλσων. «Μήθε άκούμα—επρόβηθε ό σόζυγός μου— ότι πού όλίγοι ήλθον άπεσταλμένοι και μου τό ειπαν, οι όποιοί θά έανάδον. Ο όστυχιός στρατιώτης εινε ένα καλό παλληκάρη Υπηρέτη έντεκα χρόνια στό στρατό με άρίστη διαγωγή. Εινε θύμα σιγαμιάων θημού, γιατί ό λοχίας τού πού τόν κατέτρεχε, τόν έχριπνε άδικα, τόν έπρόσβαλε μπροστά σέ όλο τό λαχο. Ο Χαπάδος δεν έκανε τίποτ' άλλο παρά νά βάλη τό χέρι στό σπαθί, τούτο όμως έφτασε για νά καταδικασθή εις θάνατον !.. Η ζωή τού εξαρτάται από τή βασιλίσσα» λένε όμως ότι αυτή σέ άγαπά πολύ, ώστε άν της ζητήσης τή χέρι, δίν έά σου τήν άραπή». «Άλλά ή βασιλίσσα θά με πάρη για όνόστη, άπάντησα στόν άντρα μου με μεγάλη ταραχή. Τι ειμαι ένώ μπροστά σέ τούτους άλλους πού τήν παρακάλεσαν ως τώρα χωρίς άποτέ-

λεγο ; Ω, δέ θά τολμήσω ποτέ !..»

Έν τούτοις οι άπεσταλμένοι ξαναήρθαν και μου ειπαν όσα ένώρριζα. Έγώ έγραψίλα. Άπό τή μεγάλη μν ταραχή με προσάθεια. Άμέσως ύμως βρήθηκα μπροστά σέ δυσκολίες. Ο πρωτοπουργός, στρατηγός Ναρβαθ, δούξ της Βαλέντίας, ήταν άνωθέτορος άδοτηρότατος. Τόν έτρεμαν όλοι. Ασυγκίνητος ! Γι' αυτό με παρακαλοΐσαν νά μιλήσω άμέσως στή Βασιλίσσα, χωρίς αύτς νά τό ξέρη.

— Ποτέ δεν θά τό κάνω, άπάντησα. Έχω σποτηθεί στόν δούκα· τότε βρήκα άνθρωπο τίλικρητό, έντιμο και διάγάρπητο, έπομένως σκέπτομαι νά διατηρώσω σέ αυτόν πρώτα τήν παράκλησι μου. Ακολούθησα πάντοτε στή ζωή μου τόν ίσιο όρόμο. Αυτό θά κάνω και τώρα.

— Άλλά θά καταστρέψετε τό Χαπάδο, μου ειπαν. — Και μήπως δεν εινε και τώρα χαμένος ; άπάντησα. Τι μεγαλύτερο κακό μπορεί νά τού γείνη ; Αχάστε με νά ενεργήσω όπιας θέλω.

Οι άπεσταλμένοι εοήκωσαν τούς ύμους και έφυγαν κουνυόντες τό κεφάλι, βέβαιοι για τήν άποτυχία μου.

Έπύχως ό Πρωτοπουργός ήτο στό θέατρο. Έστειλα λοιπόν και τόν παρεκάλεσα νά ρθή μια σιγή στό κτημαρίνι μου. Ο δούξ της Βαλέντίας, εγέννησε πάντοτε έπροθυμοποιήθη νά μου φανή εχθρότορος. Μόλις είνιμαε μόνοι, τόν παρεκάλεσα νά καθήση. Τό πρόσωπό μου και ή φωνή μου πού έπρόδιδε τή δυνατή μοι συγχίνηση, έξέπληξαν τόν Δούκα.

— Στρατηγέ μου, τού ειπα, πολλές φορές μου έφατε ότι δέ θά μπορούσατε ν' άπορίψετε καμιά παράκλησι μου· τόση εινε ή εκτίμησι πού τρέφετε σέ μένα και στήν τέχνη μου. Χάρι λοιπόν, χάρη για τό όστυχιόμένο στρατιώτη ! Αυτό σάς ζητώ, χάρη για τό Νικόλαο Χαπάδο !.. Ειμαι ξένη, λίγον καιρό ένώ στή Μαδρίτη, άλλα από τό ένδιαφέρον πού δείχνει στή πόλις για τόν νέον αυτόν, καταλαβαίνω ότι τού άρζίζει... Μου συντόησαν νά άπευθυνθώ άμέσως πρός τήν Αυτής Μεγαλειότητα, χωρίς νά παρακαλέσω σάς, άλλ' ένώ ειμαι βέβαια ότι στήν έξοχότητά σας πρώτα όφείλω ν' άποταθώ, με τήν πεποίθησι ότι χάρη εις τήν ύποστήριξή σας ή φωνή μου θά μπορέση νά φτάση ως τήν καρδιά της Βασιλίσσας. Μου εινε γνωστή ή ύπόληψις πού τρέφει τό πρόσωπό σας, για τήν δοκιμασμένη στό Θρόνο πίστι σας και για τας συμβουλές σας χάρη εις τας όποιας άπεσοθήσαν τόσο κίνδυνοι τού Κράτους !

— Καλή μου κυρία, άπεκρίθη ό Δούξ, εινε άδυνατον... Ποιά λυπούμαι, άλλα πρέπει νά δοθή ένα μήθημα. Η έπανάστασις σας άρχίζουν σχεδόν πάντοτε από τό στρατό· πού όλίγοι καιρού εομειώθησαν άντιπεσοχητικά κρούσματα στό στρατεύμα, επικράτησε έπίείεια... βλέπε τις συνέπειες. Πρέπει νά δοθή παράδειγμα. Πρώ όλίγοι τού Άρμουτό Σουβούλιο έπολιόρησε, νά πη κανείς, τή Βασιλίσσα για νά πετχη χάρη, ένώ όμως τήν εομβούλευσα νά μην άκούση τόν έαυτό της και νά μη τυχινήθη. Πώς λοιπόν τώρα θά της συμβουλευθώ τό αντίθετο ;

Έγώ όμως δεν έχασα τό θάρρος μου, άλλ' επέμεινα στή συνηγορία μου, εν τόν ένθουσιασμό εκείνο πού δινε φως τό σλόγια μας. Μίλησα με ήρεμη, έκλαφα, έβαλα όλη μου τή δύναμη. Έπί τέλους μπόρεσα νά μαλακώσω τόν Δούκα. «Α, κυρία ! έφώνασε συγχινημένος, ύποχωρώ στήν παράκλησι σας... Ακούστε με καλά : Ζητήστε από τήν Αυτής Μεγαλειότητα άκρόσσι, τήν όποιαν άμέσως θά σάς παραχωρήση και θά γίνετε δεκτι στό διάλειμμα της παραστάσεως. Πέσατε στή πώδια της Βασιλίσσας... συνηγορήσατε... ή Βασιλίσσα σάς άγαπά πολύ... θά ταραχθή βέβαια, θ' άποκριθή ότι ό Πρωτοπουργός θά έναντιωθή... ζητήσατε τότε νά προσκλήθώ... ένώ θά τρέξω άμέσως... και... έλπίζετε... δεν σάς λέω περισσότερα...»

Η συγχίνηση πού μου έσογγε τό λαϊκό, μ' έμπόδιζε ν' άπαντήσω. Άρπαξα τό χέρι τού, τό έφίλησα με παραφορά και άκολούθησα τή συμβουλή του... Μόλις έβγήκε ό στρατηγός, όλοι όσοι περιέμεναν με περιεκήκλωσαν και με έβαδονίζαν με άτέλειωτες ερωτήσεις : «Τί ειπε ;... Δέχεται ;... Άρνείται ;...» «Σιωπή, σιωπή, για τό Θεό, άφήστε με, αφήστε με... τίποτε δέ μπορώ νά πώ άκούμα... περιμένετε, περιμένετε...»

Μετά τήν πρώτη κρίξι, ή Βασιλίσσα μου έδωσε τήν άκρόσσι πού ειχα ζητήσει. Συνοδευόμενη λοιπόν από τόν μαδισγο τού θεάτρου, τό λαμπρό κ. Μπαρμπιέη, έπληγα στό βασιλικό θε-



== ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ==

Ο Βύρων και το παράσημο

Ίδου ένα, έντελως άγνωστον στους Έλληνας, ανέκδοτο της ζωής του Βύρωνος.

Λίγες μέρες ύστερα από την πολύνεκρη μάχη του Βατερλώ, ο μέγας ποιητής έπισκέφθη το πεδίο της μάχης γεμάτο άκομη από άταφα πτώματα. Ο Βύρων ταγαγμένος και σκεπτικός περπατούσε μέσ' από τους νεκρούς, όταν έξαφνα διακρίνει στο στήθος ενός σκοτωμένου Γάλλου αξιωματικού τον Άστέρα της Λεγεώνας της τιμής, ματωμένο και λασκαρμένο στην άκρη. Ο ποιητής έσκυψε, έπληξε το παράσημο για ένθυμο και έφυγε.

Αργότερα όταν έμεινε στη Γενεύη, ο Βύρων έγραψε δυό θόδας. 'Η μία έχει τον τίτλο «Βατερλώ», ή άλλη «Στόν Άστέρα της Λεγεώνας της Τιμής». Σε θερμούς στίχους άνέφερε πως εύηκε το παράσημο και έκλαιγε για τόν άγνωστο σκοτωμένο αξιωματικό.

Λίγους μήνες μετά τη δημοσίευση των στίχων ο ποιητής έλαβε έπιστολήν με βασιλικά σήματα. Ο Βασιλεύς της Γαλλίας Λουδοβίκος 18ος του έγραψε ότι εδιάρθε την φήδη, έσυγκινήθηκε και του άνένευε το παράσημο του Άστέρος. «Και έτσι, έτελείωνε το γράμμα, το παράσημο του έντίμου νεκρού μπορεί να μετατεθί από την τάξη σας στο ποιητικό σας στήθος».

Έπέρασαν χρόνια. Ο Βύρων ήλθε ν' άγωνισθή ύπέρ της Έλληνικής έλευθερίας και έβρεσε μαζί του πάντα το παράσημο. Λίγες μέρες πριν πεθάνη στο Μεσολόγγι, έκίλεσε κοντά στο κρεβάτι του τον φιλέλληνα Ίταλο αξιωματικό Μεγκάλυτο και του έδωσε τον Άστέρα να τον φυλάξη. Το ιστορικό παράσημο βρτζικεται τώρα στους κληρονόμους του Ίναλου οι όποιοι ζούν στη Βενετία.

ΑΝΑΤΙΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΑΡΧΙΡΑΒΒΙΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Κάποτε ένας έβραϊός και ένας ρωμηός συζητούσαν για την έξυπνάδα της φυλής των και ο καθένας φυσικά ύποστήριζε ότι ή ράτσα του εινε ή έξυπνότερη.

— Έγώ, ελεο ο ρωμηός, γνωρίζω άνθρωπο που μπορεί να σε κάμη να σκεπτεσαι το άνάποδο άπ' ότι βλέπεις...

— Νά μου τόν φέρεις, ελεο ο έβραϊός.

— Θά σου τόν στείλω, ελεο ο ρωμηός. Εινε ο Πατριάρχης.

Ο έβραϊός έτρεξε άμέσως στον άρχιραββίνο και και του διηγήθηκε το στοίχημα του ρωμηού. Έγινε άμέσως συμβούλιο και άποφασίστηκε να δεχθί ο ίδιος ο Ραββίνος τον Πατριάρχη.

Ο έβραϊός ξαναβρήκε το ρωμηό και του έκαμε γνωστή την άπόφαση του άρχιραββίνου. Ωρισε λοιπόν την συνέντευξι για την έπομένη μέρα.

Ο ρωμηός έτρεξε άμέσως και ντύθηκε σάν Πατριάρχης, πήρε μια πατερίτσα, μήτσε σ' ένα άμάξι με την άκολουθία του και παρουσιάστηκε στον άρχιραββίνο.

— Μου ελιαν, του λέει τότε ο Ραββίνος, ότι έχεις από το Θεό το δωρο να κάνης τόν άνθρωπο άλλα να βλέπη κι άλλα νό σκέπτεται ;

— Και βέβαια, ελεο ο ψευτοπατριάρχης.

— Λοιπόν, τι σκέπτομαι εγώ αυτή τη στιγμή ;

— Νά σου τόν πω, χαχάμη μου. Σκέπτεσαι ότι έχεις αντίκρυ σου τόν Πατριάρχη των Ρωμηών.

— Αυτό έννοείται, ελεο ο Άρχιραββίνος.

— Και όμως εσαι γελασμένος.

Και έβγαλε άμέσως την ψεύτικη γενειάδα του.

Ο Άρχιραββίνος έμεινε κόκκαλο ! Κι' από τότε λύθηκε το ζήτημα ποιά φυλή από τις δυό εινε ή έξυπνότερη...

Αργότερα έπέτυχε την άπορνώκισι του Χαπάδο, ο όποιος όταν έπήγαιν ι στη Μαδρίτη έτρεχε να με έπισκεψθί.

Έπαινε το διαρκές ειλικήριό του και κάθε βράδυ με χειροκοπούσε σά δαιμονιομένος. Στα διαλείμματα διηγείταν την τραγική ιστορία του και σε κείνος ποδ δεν ήθελεν να τόν άκούσουν, έλεγε : «Μά δεν θυμόσατε δι' εμουν κίολας στο έκκλησάκι των φυλακών με τόν παπά ποδ με έξομολογούσε ; ... Δεν εινε αυτή ποδ μ' έωωσε από το θάνατο ; » Και έτελείωνε τη διήγησί του με φωνές :

— Ζήτω ή Άδελτάς Ριστόρη ! Ζήτω ή μεγάλη καρδιά της Ριστόρη !. Ζήτω ή θάνατη καλλιτέχνις !.

ωρειο. Με παρεκάλεσαν να περιμένω λίγο στο σαλονάκι το συνεχόμενο με το θεωρείο της Βασιλείας, όταν άξαφνα άκουσα συγκινημένες φωνές, θρήνους και συρροή ανθρώπων. Έμαθα δέ δι' ένας ασήλικος, αντίθετος του Ναρβαθ, για να τόν πτενοχωρήση με μια δυοσεριση ένέγγυα, ήθέλησε να εισαγγηγή άποτόμως στο θεωρείο της Βασιλείας την άδελφή του Χαπάδο, άλλ' ότι εκείνη τη στιγμή είχε φάσει ο Ναρβαθ και ή άόπειρα άπέτυχε... Ός τόσο ή Βασιλεία, ταραχθείσα από τα κλάματα και τις φωνές και άδύνατη όπως ήταν, ως έγκυος του Άλφόνσου ΙΒ' ποδ εγεννήθη ύστερ' από λίγους μήνες, έλιποθύμισε. Μόλις όμως συνήλθε, έζήτησε να με ιδί, παρευθής δέ με έμπαασε στο θεωρείο της.

Η καλόκαρδη Βασιλεία μου ζήτησε συγγνώμη, γιατί με άνάγκασε να περιμένω και για τη συγκίνήσι της. Γύρω της ήσαν όλοι οι ύπουροί. Έγώ, χωρίς να χύσω καιρό, πέρνω μπροστά δι' πόδια της, άσπάζομαι τα χέρια της και φωνάζω :

— Μεγαλειότης, χάρη ύπέρ του Χαπάδο ! Συγκινήθηκε από τις ήκειές μας. Έκείνος πραγματικώς έσφαλε, άλλ' ή Ύμετέρα Μεγαλειότης άς συγκαταθή να κρίνη για μια στιγμή με έπιεικεια το δυοσεριμένο ποδ ή όμη τόν παρθεσε από τη θανάσιμη προσβολή ποδ του έκανε ο λοχίας μπροστά στους συναδέλφους του... Χαρίστε τη ζωή σ' ένα ήλικό σας πειθαρχικό, άνδρειο, έτοιμο να χύση το αίμα του για τη Βασιλεία σου. Αν ή μικρή μου άξία εχει την τιμή να προσελκύση τη συμπάθεια της Ύμετέρας Μεγαλειότητος, δώστε μου τη χάρη αυτή, ποδ σας ζητώ με ένωμένα τα χέρια !

Συγκινημένη ή Βασιλεία, άπάντησε :

— Ησυχάστε, κυρία... ησυχάστε... εγώ θα έπισθυμούσα... άλλ' ο Πρωτοπρωτογός διαβεβαιώνει ότι...

Έτόλμυα να την διακόψω :

— Αν ή Ύμετέρα Μεγαλειότης καταδεχθί να δείξη την όμνη της εθγενικής καρδιάς της, ο φιλάθλιωπος Πρωτοπρωτογός δεν θα έχη βεβαίως τη δύναμη ν' άντισταθή.

Τη στιγμή εκείνη ο Ναρβαθ έπροχώρησε ένα ρήμα μπροστά και έταπεινώσε το κεφάλι σε στήμα συγκαταθέσεως.

Τότε ή Βασιλεία σφίγγοντάς μου τα χέρια, με σήκωσε από χάμον...

— Λοιπόν, κυρία, ναι, θά... θα του δώσουμε τη χάρη...

Έγώ άκούγοντας το θόρυβο ποδκανε το κοινον για την έξακολούθησι της παρατίσεως, με την καρδιά γεμάτη χαρά, άπεχαρήτοσα τη Βασιλεία.

— Τι διαφορετικές τραγωδίες παίζονται άπόψε ! Νά τούλλάχιον μια ποδ έχει εύχάριστη τη λύσι, μου ειπε. Έπειτα έπήρε μια πέννα, ύλέγραφε τη χάρη, την ότοίαν ένας ήλασπιστής της Βασιλείας έτρεξε να φέρη στον κατάδικο.

Στο μεταξή όμως ή φήμη των διαβημάτων μου εχει σκορησθεί σε όλο το θέατρο. Το πλήθος με περιμένε μπροστά στη σκάλα του Βασιλικού θεωρείου. Κατέβηκα τα σκαλοπάτια σάν να ειχα φτερά, φωνάζοντας :

— Ισπανοί, χάρις, χάρις, έδόθη χάρις !.

Έτρεξε στή σκηνή.

— Απάνω την αυλά !. εφώναζε. Μόλις φανερώθηκε στο κοινό, ξεσπασε θύελλα χειροκορημάτων και ζωικραυγών.

Ο κόμος ειχε τρελλαθεί από ένθουσιασμό. Μέσα στις ζωικραυγές του το όνομα της Βασιλείας συνεχέτο με το δικό μου.

Έγώ όμως με σχημάτα έδεχνα ότι « Έκείνη δρέιλοναι αι ευχαριστίαι. Άλλ' ή Βασιλεία όρθία εφώναζε : « Όχι, όχι, σ' ασίτην !. »

Ησο ή άποθέωσις μου. Στη Βασιλεία της Ισπανίας όφείλω τις συγκινητικώτερες στιγμές της ζωής μου. Η πέννα με την όποιαν ύπεγράφη ή χάρη του ύπερφάνου στρατιώτου και την όποιαν άργότερα μου έδώριοναι, εινε για μένα και τα παιδιά μου μια ιερή άνάμνησις.

Όταν έφθασα στο κατάστημα των φυλακών με το σύζυγό μου και μ' έναν παλιό μας φίλο, έμνηκα στο διαλεκτήριο, όπου φανερώθηκε μπροστά μου ο Νικόλαος Χαπάδος. Έφερε τη στολή των καταδικών, ειχε σκουμένο το κεφάλι και έντριφυγόριζε σπασμωδικά στα χέρια το κασέκο του. Έπεισε ότι πόδια μου, έφίλησε με παραφορά την άκρη του φορέματός μου και για άρεκτή ώρα δεν μπορούσε να προσφέρη λέξι από τη μεγάλη του συγκίνησι Τέλος, ειπε :

— Μία μάντρε κοζερίδα ! δηλαδή : « Αγαπητή μου μητέρα Ισπανία !

Όλοι οι παρόντες ένάκρουσαν. Και εγώ εινε άδύνατον να παραστήσω ποσο συγκινήθηκα. Ο Διευθυντής των φυλακών με έλληποφύρισε ότι ο προσγατενόμοσ μου έδειχνε άριστη διαγωγή και για τουτό τόν άγίποδσαν όλοι. Η Διεύθυνσις του ειχε άνάθεσι την έποπτεία των άλλων φυλακιομένων, οι όποιοι γενικώς τόν έσέβοντο. Όταν δέ άφισε της δυοσερίας του λοχίας άρρώστισε βαρεία, κατά την ώρα του θανάτου του τόν έζήτησε για να του ζητήρη συγγώνη για τα βόσωνα ποδ του